

KARLOVA UNIVERZITA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
STUDIUM HUMANITNÍ VZDĚLANOSTI

**VEŘEJNÝ PROSTOR JAKO TÉMA
KOMUNÁLNÍ POLITIKY NA PRAZE 2**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

vypracoval: Tomáš Jarolím

vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Ondřej Špaček, Ph.D.

PRAHA 2015

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

vlastnoruční podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. et Mgr. Ondřejovi Špačkovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky, kterými přispěl k vytvoření této bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval své rodině a přítelkyni Veronice za podporu.

OBSAH

ÚVOD	1
1 TEORETICKÉ VYMEZENÍ VEŘEJNÉHO PROSTORU.....	2
1.1 Veřejný prostor a sociologie města	2
1.2 Definice veřejného prostoru v jiném než sociologickém kontextu.....	3
1.3 Definice veřejného prostoru v sociologii	4
1.4 Formulace výzkumného problému práce a výzkumné otázky.....	7
2 METODOLOGIE	10
2.1 Výzkumné téma práce	10
2.2 Výzkumná strategie	10
2.3 Výběr vzorku.....	10
2.4 Technika sběru dat.....	11
2.5 Analytické postupy	11
3 Nastínění politické situace v MČ Praha 2 v letech 2010-2014	13
4 INTERPRETACE DAT.....	15
4.1 Veřejný prostor jako nebezpečné místo.....	15
4.2 Veřejný prostor jako znečištěné místo	17
4.3 Veřejný prostor a zeleň.....	19
4.4 Veřejný prostor a doprava	20
4.5 Veřejný prostor a vandalismus.....	22
4.6 Veřejný prostor a kulturní akce	23
4.7 Veřejný prostor a sport.....	25
4.8 Veřejný prostor a park	26
4.9 Veřejný prostor – prostor pro děti	29
4.10 Trhy a veřejný prostor.....	31
4.11 Definice veřejného prostoru z hlediska politiků na Praze 2.....	32
ZÁVĚR.....	34
BIBLIOGRAFIE	36

ÚVOD

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jak politici chápají veřejný prostor. Toto téma je dále vztaženo na konkrétní příklad jedné z městských částí Prahy, přesněji řečeno na MČ Praha 2. Motivací pro tuto práci byl fakt, že veřejný prostor se stal jedním z hlavních témat kampaní komunálních voleb, které se uskutečnily v říjnu 2014, v již zmiňované městské části (a nejen zde). Z tohoto hlediska se jedná o aktuální téma.

Práce je rozdělená do dvou základních částí, na část teoretickou a na část empirickou. V teoretické části je věnován prostor nastínění vývoje sociologie města a definici veřejného prostoru, která bývá problematická už jen kvůli tomu, že veřejný prostor je zájmem mnoha akademických oborů. Z tohoto důvodu je v teoretické části je vysvětleno, jak je veřejný prostor pojímán v této práci. Jako východiska v teoretické části posloužila zejména práce českého sociologa Mgr. Pavla Pospěcha, Ph.D., který se dlouhodobě věnuje veřejnému prostoru.

V metodologii je nejprve čtenář seznámen s výzkumnou otázkou práce, s výběrem výzkumné strategie, se zkoumaným vzorkem, s technikou sběru dat a prostor je také věnován popisu analytického postupu. Dále následuje interpretace dat, která byla provedena pomocí kvalitativní obsahové analýzy.

Datovým zdrojem v této práci byly radniční noviny. Tento zdroj poskytuje mnoho vyjádření o veřejném prostoru. Ten je zde diskutován i z toho důvodu, že se veřejný prostor stal hlavním tématem komunálních voleb, a tak na něj sami politici často odkazují. Radniční noviny však jsou problematickým pramenem, jelikož se v nich politici snaží prezentovat pouze své úspěchy, proto je třeba brát jejich prohlášení s jistým nadhledem. Výhodou radničních novin ve sledovaném období, kterým bylo období od roku 2010 do roku 2014, je, že se poprvé v historii těchto novin mohla vyjádřit k současnému dění i opozice.

1 TEORETICKÉ VYMEZENÍ VEŘEJNÉHO PROSTORU

1.1 Veřejný prostor a sociologie města

Veřejný prostor tak, jak bude v této práci pojímán, je zájmem sociologie města, proto bude nutné tento podobor sociologie alespoň nastínit. Sociologie města se začala formovat spolu s chicagskou školou na konci 19. století, zájmy sociologů města byly spjaty s životem ve velkoměstě a s deviantním chováním jednotlivců nově příchozích do daného velkoměsta. V Chicagu v roce 1892 byla založena první akreditovaná katedra sociologie v USA, proto se v tomto městě střetávala americká sociologická obec. Chicago bylo ideálním městem pro vznik sociologie města, prožilo totiž v krátké době nebývalý rozvoj. Během 30 let (od roku 1900 do roku 1930) se počet obyvatel Chicaga zvýšil z 1,8 mil. na 3,4 mil. Byli to právě přistěhovalci z různých států Evropy, kteří se zapřičinili o tento obrovský růst počtu obyvatel, který s sebou nesl i rozvoj města jako takového, ale i růst společenských problémů (Soušková 2007: 28). Chicago dokonce bylo nazýváno s určitou nadsázkou „sociální a sociologickou laboratoří“ (Petrušek a kol. 2011: 128).

Hlavní ráz sociologii města udalo dílo amerického sociologa Roberta Erzy Parka s prostým názvem – *Město* (1925). V tomto díle se naplno projevil vliv autorova učitele Georga Simmela, jehož studie velkoměsta zajisté ovlivnila celou chicagskou školu (Petrušek a kol. 2011: 130). Chicagská škola „vytvořila prostor i předpoklady pro studium ´subjektivních aspektů´ sociálního života: symbolický interakcionismus (k jehož znovuzkřížení mělo dojít v sedmdesátých letech 20. století) je tedy skutečně dítkem chicagské školy.“ (Petrušek a kol. 2011: 132).

Lyn Lofland vytvořila shrnutí toho, jak se klasičtí sociologové města zabývali veřejným prostorem. Gregory Stone, Jane Jacobs, Erving Goffman a William H. Whyte byli zařazeni mezi průkopníky studia veřejného prostoru (1998: 2). Gregory Stone vydal v *American Journal of Sociology* v roce 1954 článek s názvem *City Shoppers and Urban Identification: Observations on the Social Psychology of City Life*, který se zabýval sociální integrací městského obyvatelstva. Jane Jacobs ve svém díle *The Death and Life of Great American Cities* z roku 1961 pojmulu město jako „organizovanou složitost“. V tomto díle se také poměrně rozsáhle věnovala analýze ulic a parků, ve kterých spatřovala místo různého

společenského jednání, akcí a interakcí. Už výše zmíněný Erving Goffman přispěl ve studii veřejného prostoru zavedení pojmu „interakční řád“. Goffman se zaměřoval spíše na mikrosociologický přístup, konkrétně na interakce ve veřejném prostoru. Mezi Goffmanova díla, která souvisí s veřejným prostorem, se obvykle řadí *The Presentation of Self in Everyday Life* z roku 1959 (český překlad Všichni hrajeme divadlo vyšel v roce 1999), dále *Behavior in Public Places* (1963) a *Relations in Public* (1971). Jako posledního průkopníka ve studii veřejného prostoru Lofland zmiňuje Williama H. Whyta, který se jako jediný z výše uváděných průkopníků studií veřejného prostoru zajímal primárně o veřejný prostor. William H. Whyte napsal knihy *The Last Landscape* (1968), *The Social Life of Small Urban Spaces* (1980) a *City: Rediscovering the Center* (1988). Whyte si uvědomoval, že veřejný prostor, zejména pak městské centrum, slouží pro šíření komunikace mezi občany, což je podle Whyta důležitý prvek v utváření veřejného života ve městě (Lofland 1998: 3-4).

1.2 Definice veřejného prostoru v jiném než sociologickém kontextu

Veřejný prostor je pojem, kterým se zabývá mnoho akademických oborů. Zabývá se jím například architektura (urbanismus), právo, geografie, sociologie a řada dalších. Je tedy možné, že dochází k sporům mezi jednotlivými akademickými obory o to, co vlastně veřejný prostor znamená. Samozřejmě dochází i k rozporům v chápání veřejného prostoru i v rámci jednotlivých oborů. Kvůli těmto důvodům je nutné vymezit veřejný prostor tak, jak je chápán v této práci, hned v jejím samotném začátku. V teoretické části jsou uvedeny definice z jiných než sociologických zdrojů, dále je veřejný prostor vymezen od jiných podobných pojmů, kterými jsou veřejné prostranství či veřejná sféra.

V architektuře a urbanismu se klade důraz spíše na pojetí veřejného prostoru jako fyzického místa (Pospěch 2012: 18), tedy spíše tím, co bude později v této práci označováno jako veřejné prostranství. Vladimíra Šilhánková poskytuje ukázkovou definici architektonicko-urbanistického pojetí veřejného prostoru: „Veřejné prostory města jsou tvořeny sítí ulic, náměstí, zelených ploch a ostatních prostorů, které umožňují zajistit základní fungování města, pohyb po něm a pobyt v něm.“ (2008: 5). Na tomto příkladu definice je jasně vidět, že v architektonicko-urbanistickém pojetí upřednostněn aspekt fyzického místa před aspektem jednání jedinců v prostoru. Je však nutno dodat, že i v architektonicko-urbanistickém pojetí existují rozdíly v chápání toho, co je veřejný prostor. Institut plánování a

rozvoje Prahy přidává v definici kromě fyzického aspektu tuto charakteristiku: „Zaroveň je pojem veřejný prostor používán pro nehmotnou rovinu prostředí, zahrnující vztahy, myšlenky, děje, média apod. Pojem veřejný prostor lze současně vnímat jako celek či kontinuum.“ (Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy 2014: 16). Ve stejné publikaci byla položena otázka předním a nejen českým architektům ve znění: „V čem podle Vás spočívá hlavní cílová kvalita veřejných prostranství (Prahy)?“ (Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy 2014: komentáře). V odpovědích však byly pojmy veřejný prostor a veřejné prostranství zaměňovány (tamtéž).

Český právní řád se zabývá výhradně veřejným prostranstvím, které definuje následovně §34 zákon č.128/200 Sb. „všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“ Zde je důležité povšimnout si aspektu vlastnictví, veřejné prostranství využívají osoby, kterým toto prostranství nepatří (alespoň ne přímo).

1.3 Definice veřejného prostoru v sociologii

Co se týče sociologie, což je obor, v jehož kontextu je tato práce zpracována, je podle Pospěcha (2012: 17) důležité vymezit veřejný prostor od jiných podobných pojmů, kterými jsou *veřejné prostranství* a *veřejná sféra*. Od tohoto okamžiku budou v práci tyto pojmy striktně odděleny.

Veřejné prostranství je podle něj problémové označení v sociologii kvůli tomu, že odkazuje pouze na místo a ne na složku lidské interakce, která v něm probíhá. Právě k pojmu *veřejné prostranství* se velmi často upínají architekti a urbanisté, jak už bylo uvedeno výše. Pospěch dále uvádí, že prostranství se stává prostorem v tom okamžiku, kdy se začne užívat. K užívání prostranství je však potřeba městského řádu (2012: 33). Městský řád Pospěch definuje jako „souhrn pravidel chování, norem a očekávání, která soužití na sdílených prostranstvích umožňují.“ (2012: 10). Pospěch (2012: 33) se domnívá, že veřejný prostor může vzniknout i na místech, která jsou podmíněna zaplaceným vstupným (například hudební festival). Nadřazuje tak aspekt městského řádu nad svobodný přístup do veřejného prostoru. Svobodným přístupem míní otevřenost veřejného prostoru, tedy možnost do něj vstoupit jak fyzicky tak symbolicky (2012: 10). Goffman (1963: 83-84) si všiml toho, že ve

veřejném prostoru lidé podléhají tzv. *zdvořilé nepozornosti*. Zdvořilá nepozornost označuje chování, které je charakteristické cizím lidem, kteří jdou například proti sobě a těsně před sebou se přestanou na sebe dívat. Zdvořilá nepozornost je součástí onoho městského řádu.

Veřejná sféra je tak podle Pospěcha jakousi oblastí, ve které je možné debatovat či diskutovat. Veřejná sféra se na rozdíl od veřejného prostranství upíná spíše na roli debaty či (politické) diskuze a není tak vůbec spojena s místem jako takovým (2012: 16). Hannah Arendt a Jürgen Habermas jsou hlavními představiteli teorií o veřejné sféře. Arendt rozděluje sféru na soukromou sféru a veřejnou sféru. Předmětem veřejné sféry je podle ní politické jednání. Předmětem soukromé sféry jsou procesy produkce a reprodukce (Pospěch 2012: 17). Habermas ve své knize *Strukturální proměna veřejnosti* došel k závěru, že se veřejné sféry na přelomu 18. a 19. století „zmocnily obří korporace a proměnily ji z místa racionální debaty v místo manipulující spotřeby a pasivity.“ (Harrington a kol. 2006: 227-228). Veřejná sféra není naopak podle Pospěcha zakotvena v prostoru a je narozdíl od veřejného prostoru možné, aby vznikla na internetu (2012: 17).

Teď už zbývá definovat samotný veřejný prostor v sociologickém kontextu. Pospěch v jiném díle uvádí, že veřejný prostor je v sociologii obecně chápán „jako takový prostor, do něž mají všichni za normálních okolností zákonný přístup. Veřejný přístup také vyžaduje veřejné instituce, které spravují všem přístupný prostor v souladu s 'vůlí všech.'“ (2013: 77). Pro samotného Pospěcha není dostačující definice, níže bude uvedena jeho definice veřejného prostoru v bodech.

Obvykle se také veřejný prostor v sociologii vymezuje od prostoru soukromého (Pospěch 2012: 13-14). Walter Siebel a Jan Wehrheim určili čtyři dimenze, ve kterých je veřejný prostor rozdílný od soukromého prostoru. Těmito dimenzemi jsou: legální; funkcionální; sociální; materiální a symbolická. Legální dimenze veřejného prostoru je určena veřejným právem a veřejnými institucemi, kdežto v soukromém prostoru si pravidla určuje sám majitel prostoru. Funkcionální dimenze tkví v tom, že veřejný prostor plní zejména obchodní a politické funkce, soukromý prostor plní funkce, které jsou spojeny s procesy produkce a reprodukce. Sociální dimenze je určena rozdělením Ervinga Goffmana, jednoho z průkopníků téma veřejného prostoru v sociologii, na *scénu* (veřejný prostor) a *zákulisi*

(soukromý prostor). Architekturu a symbolickými prvky je určena materiální a symbolická dimenze (Siebel, Wehrheim 2003: 19).

Pospěch uvádí, že veřejný prostor vzniká na veřejných prostranstvích, která podléhají městskému řádu. Definuje tak veřejný prostor jako „ta místa, na nichž platí městský řád.“ (2012: 33). Přičemž dále ještě tuto definici upřesňuje v následujících bodech:

- „Veřejné prostranství je prostranství otevřené a přístupné
- Je tedy heterogenní, nepředvídatelné a zaplněné cizinci
- Rutinní soužití je zde proto psychologicky obtížné
- Proto je pro užívání těchto prostranství nezbytná přítomnost řádu
- Prostor je užívané prostranství
- Užívané veřejné prostranství existuje jen tehdy, existuje-li řád
- Podmínkou existence veřejného prostoru je řád
- Tento řád je konstruován a reprodukován aktéry, je sdílený, intersubjektivní a sociální
- Tudíž není navázán ke konkrétním fyzickým místům, nýbrž k určitému druhu interakce
- Platí proto tam, kde k této interakci dochází
- Platí proto i mimo veřejná prostranství
- Místa, kde tento řád platí, označuji jako veřejný prostor“

(Pospěch 2012: 34)

V této práci je veřejný prostor definován na základě výše uvedených definic veřejného prostranství a veřejné sféry jako oblast, která se nachází přesně mezi veřejným prostranstvím a veřejnou sférou. Tato definice souhlasí s definicí Pospěcha, avšak na rozdíl do ní tolik nedbá na funkci městského řádu. Veřejný prostor, jak je chápán v této práci, je tedy lidmi užívané veřejné prostranství, které jim umožňuje komunikovat, debatovat, odpočívat, bavit se, sportovat, vyjadřovat svůj politický názor skrze různé demonstrace či happeningy a vykonávat další činnosti podobného rázu. Zároveň je však nutné upozornit na to, že veřejný prostor je místo, kde lidé často vstupují do interakce s neznámými lidmi.

1.4 Formulace výzkumného problému práce a výzkumné otázky

Na tomto místě bude nejprve obecně vysvětleno, proč je relevantní zkoumat to, jak politici chápají veřejný prostor a na základě těchto důvodů bude položena obecná výzkumná otázka. Dále bude toto téma konkretizováno na sledovanou oblast a budou zde uvedeny důvody, proč byla vybrána zrovna MČ Praha 2 a proč bylo vybráno časové období od roku 2010 do roku 2014.

Politici se o veřejný prostor zajímají, protože je ze své povahy všem přístupný (Lofland 1998: 124). Je přístupný všem, a proto v něm politici mohou ovlivňovat myšlení velkého množství lidí. Už například jen to, jak politici veřejný prostor pojímají, může ovlivňovat chápání veřejného prostoru ostatních lidí. Dále se sami politici se ve veřejném prostoru prezentují, zejména během volebních kampaní je možné politiky vidět na různých náměstích, na billboardech atd. Z těchto důvodů se jeví jako důležité prozkoumat, jak politici vnímají veřejný prostor.

Mimo výše uvedené důvody, je zajímavé upozornit na výše popsanou akademickou různorodost chápání veřejného prostoru. Je na místě prozkoumat, jak se politické chápání veřejného prostoru liší od toho akademického, jakých aspektů veřejného prostoru si politici všímají a hlavně jakých aspektů si nevšímají.

Nyní je možné formulovat obecnou výzkumnou otázku:

Jak chápají politické subjekty veřejný prostor?

Tuto obecnou výzkumnou otázku je pro potřeby výzkumu konkretizovat, neboť se jedná o příliš obecnou otázku, jejíž zodpovězení by přesáhlo rámec této práce. Proto je potřeba vymezit sledovanou oblast a sledované období. Na základě níže uvedených důvodů byla jako vhodná k výzkumu vybrána MČ Praha 2 v letech 2010 až 2014.

Konkretizovaným výzkumným problémem této práce tedy je, jak se politikové a politické strany působící na MČ Praha 2 vyjadřují k tématu veřejného prostoru v letech 2010 až 2014. Je zde nutno podotknout, že veřejný prostor se stal jedním z hlavních témat komunálních volebních kampaní, které vedly politické strany působící na MČ Praha 2 v roce 2014, což lze ukázat na citaci Bedřišky Kotmelové (TOP 09) ze srpnových novin Prahy 2 z roku 2014: „Ukázalo se, že spojovacím tématem těchto voleb je kultivace veřejného

prostoru, protože v něm se setkáváme, řešíme to, co je potřeba, veřejný prostor ovlivňuje náš soukromý život.“ Veřejný prostor byl často skloňován i ve volebních programech politických stran ke komunálním volbám uskutečněným v roce 2014 působících na Praze 2¹.

K otázce, proč byla vybrána zrovna MČ Praha 2, existuje hned několik odpovědí. Praha 2 patří k nejhustěji zalidněným pražským městským částem v přepočtu na jednotku plochy² a z toho plyne, že se lidé ve veřejném prostoru potkávají více, a proto je důležité zjistit, jak chápají zdejší politici veřejný prostor. MČ Praha 2 je v přímé blízkosti městského centra, a proto se zde nachází i velké množství cizinců³, což nahrává tomu, že se zvyšuje možnost náhodných setkání ve veřejném prostoru. Například tím, že se cizinec ptá na trasu. Na Praze 2 je mnoho parků, mezi ty významnější je možné zařadit například Riegrovy sady; Havlíčkovy sady s Gröbeho vilou, jejichž rekonstrukce byla dovršena v září roku 2013, tedy ve zkoumaném volebním období; Vyšehrad; Folimanka. Na Praze 2 nalezneme mnoho náměstí, například náměstí Míru, Karlovo náměstí či náměstí I. P. Pavlova. Je ovšem nutné podotknout, že Karlovo náměstí a zejména náměstí I. P. Pavlova jsou spíše dopravními tepnami. Takováto místa, jakými jsou výše popsané parky a některá z náměstí, jsou typickými městskými veřejnými prostory, které jsou vybudovány pro setkávání lidí.

Dalším důvodem, proč byla v práci vybrána MČ Praha 2 je to, že zde působí kavárník Ondřej Kobza, který se proslavil umístěním nejdříve pián, dále šachů a v poslední době i poeziomatu (jedná se v podstatě o jukebox na básně) do veřejného prostoru. Piána, šachy i poeziomat jsou umístěny na náměstí Míru⁴. Počinání tohoto kavárníka je poměrně důležitý krok k oživení zdejšího veřejného prostoru. Ondřej Kobza umístil piáno i před jednu ze svých kaváren, která se nachází na nádvoří Novoměstské radnice rovněž na Praze 2. Přítomnost působení Ondřeje Kobzy tak vybízí k různorodějšímu chápání veřejného prostoru, přímo se odvrací od architektonicko-urbanistické definice.

¹ Dostupné např. z <http://praha2.zeleni.cz/program/>, <http://www.odspraha2.cz/volby/komunalni-volby-2014/volebni-program.html>, <http://praha2.cssd.cz/program>, <http://www.top09.cz/regiony/praha/regionalni-organizace/praha-2/volebni-program-top-09-pro-prahu-2-16486.html> [cit. dne 10.5. 2015]

² dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/104007-11-n_2011-hustota_zalidneni_v_roce_2010_podle_mestskych_casti_a_zmena_hustoty_zalidneni_v_obdobi_2001_2010 [cit. dne 8.5. 2015]

³ Cizinci jsou zde myšleni spíše jako turisté a ne pouze jako vzájemně neznámí lidé pohybující se po prostranství.

⁴ dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/pardubice/audio/zprava/ondrej-kobza-kavarnik-a-kulturni-aktivista--1298860>

[cit. dne 8.5. 2015]

Díky výše uvedeným důvodům v MČ Praha 2 dochází k častým interakcím občanů ve veřejném prostoru, a právě proto byla v této práci vybrána tato městská část. Konkrétně pak to, jak sami politici, kteří zde působí, veřejný prostor chápou.

Předmětem zájmu práce je období od roku 2010 do roku 2014. V prosinci 2010 totiž vyšlo první číslo Novin Prahy 2, ve kterém měla možnost vyjádřit svůj názor i opozice⁵, jak dokládá tvrzení předsedy redakční rady ve sledovaném období Mgr. Michala Uhla (SZ) z prosincových Novin Prahy 2 z roku 2010 na straně tři: „Vyvážené vedení Novin Prahy 2 není jednoduché. Noviny se nesmí stát kořistí politiků a političek, kteří jsou v současné době ve vedení, ani se nesmí stát výhradně diskuzním kolbištěm mezi koalicí a opozicí. Mým hlavním cílem jsou obsahově kvalitní Noviny Prahy 2, které především informují o kulturním, společenském a politickém dění na *dvojce*.“ V prosinci 2010 a v lednu 2011 jsou tedy představeni zastupitelé MČ Prahy 2. Od února 2011 je vždy na třetí straně Novin Prahy 2 rubrika Diskuse, ve které se mohou vyjadřovat politici všech zastoupených stran Zastupitelstva MČ Praha 2. Ostatně i ze statutu Novin Prahy 2 vyplývá, že by měla mít opozice prostor k vyjádření: „Poskytovat v míře, limitované rozsahem a periodicitou, prostor pro diskusi o aktuálních tématech týkajících se městské části Praha 2; prostor bude vždy poskytnut, pokud to bude možné, všem názorovým proudům, v podobném rozsahu a v rámci jednoho čísla.“⁶ V říjnu 2014 proběhly volby do komunálních voleb, čímž se toto volební období uzavřelo a je tedy možné ho brát jako jeden celek z hlediska složení zastupitelstva, z tohoto důvodu jsou jako poslední analyzované ty noviny, které vyšly v říjnu v roce 2014.

Z výše uvedených důvodů tak vyvstala konkretizovaná výzkumná otázka:

Jak v letech 2010-2014 chápaly politické subjekty působící na MČ Praha 2 veřejný prostor a jak jej tematizovaly ve svých vyjádřeních v radničních novinách Prahy 2?

⁵ viz pro srovnání Noviny Prahy 2 z prosince roku 2009: <http://www.praha2.cz/file/XCc1/NP-Prosinec-09f.pdf> a Noviny Prahy 2 z téhož měsíce o rok později: <http://www.praha2.cz/file/6Ze1/NP-prosinec-10-d.pdf> [cit. dne 2.5. 2015]

⁶ Dostupné z <http://www.praha2.cz/Statut-Novin-Prahy-3.html> [cit. 20.2. 2015]

2 METODOLOGIE

2.1 Výzkumné téma práce

Práce zkoumá, jakým způsobem politici a politické strany na komunální úrovni tematizují problematiku veřejného prostoru a jevů, které s ním bezprostředně souvisejí. Na konkrétním příkladu MČ Praha 2 je ukázáno, jak se toto téma používá během dlouhodobé komunikace s občany. Datovou základnu empirické části práce tvoří vyjádření všech politických subjektů k různým tématům v radničních novinách Prahy 2.

2.2 Výzkumná strategie

Ke zpracování práce byla použita vzhledem k výzkumnému problému a výzkumné otázce kvalitativní výzkumná strategie.

Dle Dismana je „cílem kvalitativního výzkumu vytváření nových hypotéz, nového porozumění, vytváření teorie“ (2002: 286). Další charakteristikou kvalitativního výzkumu podle Dismana je, že využívá induktivní logiku, což znamená, že výzkumník se nejprve zaměřuje na pozorování či sběr dat a následně porovnává data a vyvozuje předběžné závěry (2002: 287). Disman jako hlavní výhodu kvalitativní výzkumné strategie označuje slabší redukci dat, než při kvantitativním výzkumu (2002: 298).

Hendl typizuje kvalitativní výzkum jako takový, při kterém si výzkumník vybere výzkumné téma a podá si výzkumné otázky, které je ovšem možné měnit během samotného výzkumu, sběru dat a analýzy dat (stejně jako hypotézy a změny plánů celkového výzkumu). V kvalitativním výzkumu nejsou jednotlivé kroky výzkumu oddělené, ale probíhají všechny současně (2005: 50).

Jak už bylo uvedeno výše, kvalitativní výzkumná strategie umožňuje výzkumníkovi porozumět jednání zkoumaných aktérů. V této práci je hlavním cílem porozumět tomu, jak politici chápají veřejný prostor, a proto zde byla použita kvalitativní výzkumná strategie.

2.3 Výběr vzorku

Na tomto místě bude představen vzorek a odůvodněno časové omezení. V této práci je použit účelový výběr vzorku, protože vzorek byl vybrán podle povahy výzkumného

problému. Disman uvádí, že účelový výběr „je založen pouze na úsudku výzkumníka o tom, co by mělo být pozorováno a o tom, co je možné pozorovat“ (2002: 112). Kritéria pro zahrnutí do vzorku byla určena výzkumným problémem – práce se zabývá politickými subjekty působícími na MČ Praha 2. O důvodech výběru vzorku bylo již pojednáno v podkapitole 1.4 Formulace výzkumného problému a výzkumných otázek.

V práci bylo analyzováno 48 vydání radničních novin, přičemž každé z nich jsou dvanáctistránkové. Radniční noviny vydávané MČ Praha 2 nesou název Noviny Prahy 2 a jsou měsíčníkem.

Samotné radniční noviny jsou důležitým lokálním aspektem zdejší politiky, neboť se jedná o nejširší možnou komunikaci mezi politiky a obyvateli Prahy 2. Každá domácnost na Praze 2 dostává pravidelně každý měsíc radniční noviny do poštovní schránky.

2.4 Technika sběru dat

V práci byla použita analýza dokumentů. Byla zde použita proto, že radniční noviny poskytují bohatý výzkumný materiál. Dalším důvodem použití analýzy dokumentů je, že pokud by data byla sbírána například rozhovory s politiky, mohlo by se jednat o ne zcela hodnotné odpovědi.

Disman dokument definuje jako „jakýkoliv hmotný záznam lidské činnosti, který nevznikl za účelem našeho výzkumu“ (2002: 166). Dále uvádí příklady dokumentů, mezi které mimo úřední statistiky, osobní deníky či romány řadí i novinové články.

2.5 Analytické postupy

Jako způsob analyzování dokumentů byla v práci použita kvalitativní obsahová analýza. Podle Mayringa je možné, aby byla zdrojem obsahové analýzy jakákoliv zaznamenaná komunikace, přičemž Mayring upozorňuje na to, že zájmem obsahové analýzy není pouze samotný obsah zdroje, ale je jím i kontext informace sdělené ve zdroji (2000: 2). Bryman se domnívá, že je kvalitativní obsahová analýza nejčastěji používanou kvalitativní analýzou dokumentů (2012: 557). V této práci byla vzhledem k povaze sdělení v radničních novinách a položené výzkumné otázce použita kvalitativní obsahová analýza.

Bryman uvádí, že kvalitativní obsahová analýza „zahrnuje vyhledávání podkladových témat v analyzovaných materiálech (...) Procesy, kterými jsou témata extrahována, nejsou často detailně specifikovány. Extrahovaná témata jsou obvykle ilustrována – například jasnou citací z novinového článku nebo magazínu.“ (tamtéž). V radničních novinách jsou tedy vyhledána témata, která souvisí přímo s veřejným prostorem, prostranstvím či sférou, a jsou dále na uvedených příkladech analyzována.

Mayring předkládá krátkou historii vývoje obsahové analýzy, kterou by rovněž bylo vhodné uvést v této práci, neboť se jedná o poměrně nový způsob analýzy dat. Jako předka tohoto způsobu analýzy dat označuje například Sigmunda Freuda a jeho analýzu snů. Nejprve podle Mayringa byla vyvinuta kvantitativní obsahová analýza, jejíž základy vytvořil Paul F. Lazarsfeld společně s Haroldem D. Lasswellem ve 20. a 30. letech 20. století. První ucelený spis o obsahové analýze vydal v roce 1952 Bernard Berelson (*Content Analysis in Communication Research*). V 60. letech 20. století se tato metoda výzkumu rozšířila do různých akademických oborů. Postupem času však docházelo ke kritice obsahové analýzy, o kterou se zapříčinili metodologové prosazující kvalitativní výzkumné metody. Jejich kritika spočívala v tom, že se při vytváření kvantitativní obsahové analýzy nehledí na latentní obsah a kontext sdělení. Kvalitativní obsahová analýza tak vznikla jako reakce na vznik kvantitativní obsahové analýzy (2000: 2).

Na tomto místě by bylo vhodné uvést, jaký byl přesný postup v samotné práci. Radniční noviny byly staženy z webové stránky MČ Praha 2⁷ ve formátu .pdf, dále byly importovány do počítačového softwaru Atlas/ti, který je obvykle používán při výzkumech, které jsou prováděny pomocí kvalitativní strategie. Mayring připomíná, že počítačové softwary mohou výzkumníkovi, který používá kvalitativní strategii, pouze pomoci a nikoliv jej zastoupit. Počítač podle něj může výzkumníkovi pomoci s přehledností, díky němu lze v textu snadno vyhledávat informace, dále je díky němu možné zaznamenávat jednotlivé kroky analýzy (2000: 6-7). V práci byly v softwaru Atlas/ti zakódovány ty pasáže, které se týkaly veřejného prostoru, veřejného prostranství či veřejné sféry. Jednalo se většinou nejen o jednotlivé věty, ale o celé odstavce sdělení. Kódovány byly nejen ty pasáže, ve kterých bylo uvedeno celé jméno autora, ale i ty pasáže, ve kterých byl autorem někdo z redakce Novin Prahy 2. Předseda redakční rady je totiž odpovědný Radě MČ, což znamená, že reprezentuje

⁷ Dostupné z: <http://www.praha2.cz/Noviny-Prahy-2> [cit. dne 2.6. 2015]

politické zastoupení v novinách a je tedy možné pojímat tato vyjádření jako politická⁸. Kódy byly postupem času zařazeny do vznikajících kategorií, které jsou uvedeny v kapitole 4 INTERPRETACE DAT.

Dále je důležité upozornit, že v této práci bude často odkazováno na úryvky z radničních novin kvůli uvádění příkladů k daným jevům. Aby byla práce plynulá, byl zde vyvinut zkratkovitý druh odkazování na tyto noviny. Místo křestního jména a příjmení mluvčího (pokud je zveřejněno), celého názvu Noviny Prahy 2 a slovem psaného měsíce bude uváděna zkratka, jejíž vzorec je následující: *příjmení: NP2/rok/měsíc psaný číslicí: stránka*. Tak například pro sdělení paní starostky MČ Praha 2 Mgr. Jany Černochové na straně tři z lednových novin z roku 2010 bude platit tato zkratka: *Černochová: NP2/2010/1: 3*. Pokud není jméno autora sdělení zveřejněno, je ve zkratce uvedeno stejné označení, které je možné nalézt v radničních novinách. Poslední variantou zůstávají sdělení, jejichž autor není vůbec označen. V těchto případech nebude označení uvedeno.

Aby byla zajištěna co největší možná plynulost textu a aby se v práci nemuselo neustále opakovat, že zmínění politici působí na MČ Praha 2, budou v této práci nazýváni pouze *politiky* bez přívlastku *působící na MČ Praha 2*. Pokud bude potřeba zmínit politiky jiné, než kteří působí na MČ Praha 2, bude čtenář dostatečně varován, aby byl srozuměn, že se nejedná o politiky, kteří působí na MČ Praha 2.

3 Nastínění politické situace v MČ Praha 2 v letech 2010-2014

Ještě než zde bude provedena kvalitativní obsahová analýza radničních novin, je za potřebí alespoň obecně představit politickou situaci v MČ Prahy 2 ve zkoumaných letech, tedy mezi roky 2010 až 2014. Na podzim roku 2010 proběhly volby do obecních zastupitelstev, jejichž volební účast byla 43,57 %. Z těchto voleb vzešlo obecní zastupitelstvo na následující čtyři roky. Volby vyhrála Občanská demokratická strana (v práci dále označována zkratkou ODS), která získala 11 mandátů. Druhé místo obsadili společně Občané za spokojené bydlení (dále OSB) a TOP 09, tyto oba politické subjekty získaly shodně osm mandátů. Na třetím místě se v těchto volbách umístila Česká strana sociálně demokratická

⁸ Dostupné z: <http://www.praha2.cz/Statut-Novin-Prahy-3.html> [cit. dne 10.5. 2015]

(dále ČSSD), které tak bylo přiděleno šest mandátů. Strana zelených (dále SZ) se jako poslední probojovala do obecního zastupitelstva, když získala dva mandáty⁹.

V počátku volebního období vznikla koalice skládající se z ODS, ČSSD a SZ. Starostou MČ Praha 2 se stal Ing. Jiří Paluska z ODS (NP2/2010/12: 1), který však kvůli kauze týkající se prodeji obecních bytů na svůj post rezignoval v březnu roku 2012, jeho pozici obsadila 26.3. 2012 staronová starostka Mgr. Jana Černochová (rovněž z ODS), která funkci starostky vykonávala již v minulém volebním období (NP2/2012/4: 1).

Koalice se rozpadla díky ne příliš zdařilé komunikaci místostarosty pro oblast školství a mládeže Jana Pecha. Místo ČSSD zaplnila TOP 09. Stalo se tak v dubnu 2012. (NP2/2012/5: 1). Tato koalice vládla až do konce volebního období, tedy do voleb, které proběhly v říjnu 2014.

V rámci této práce je důležité upozornit na fakt, že městské části v Praze nemají právní subjektivitu, a proto nemohou vydávat vlastní obecné závazné vyhlášky. Městské části přijímají obecné závazné vyhlášky od magistrátu hlavního města Prahy, mají pouze možnost přidat k zásadním částem připomínky (Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, část pátá). Vzhledem k problematice řešené v této práci je nutno zmínit hned několik obecně závazných přihlášek. Jedná se o obecně závaznou vyhlášku, kterou se mění obecně závazná vyhláška č. 12/2008 Sb. hl. m. Prahy, kterou se zakazuje požívání alkoholických nápojů na veřejných prostranstvích, ve znění obecně závazné vyhlášky č. 7/2010 Sb. hl. m. Prahy. Pokud tuto vyhlášku stáhneme pouze na Prahu 2, je zakázané konzumovat alkohol na těchto veřejných prostranstvích: v ulici Francouzská (od nám. Míru po ulici Záhřebská), v ulici Jugoslávská (mezi ulicemi Legerova a Bělehradská), na Karlově náměstí, na náměstí I. P. Pavlova, na náměstí Míru, na náměstí Pod Emauzy, na Palackého náměstí, v ulici Pod Slovany, v ulici Podskalská (od ulice Dřevná po ulici Na hrobcí), v ulici Trojická, na Tylově náměstí, na prostranství u obchodu Lidl v ulici Na Slupi mezi ulicí Horskou a Ostrčilovým náměstím, na stráni ohraničené ulicemi Bělehradská, Lublaňská a předmostím Nuselského mostu a v Zítkových sadech.¹⁰

⁹ Výsledky komunálních voleb z roku 2010 dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=5&xnumnuts=1100&xobec=500089&xobecnaz=praha+2&xstat=0&xvyber=0> [cit. dne 6.5. 2015]

¹⁰ dostupné z :

Další obecně závaznou vyhláškou vydanou magistrátem hl. m. Praha je vyhláška č. 20/2007 na ochranu veřejného pořádku v souvislosti s nabízením a poskytováním sexuálních služeb na veřejných prostranstvích, která zakazuje nabízení a poskytování sexuálních služeb na veřejných prostranstvích na celém území hlavního města České republiky.¹¹

4 INTERPRETACE DAT

Na tomto místě už bude provedena samotná kvalitativní obsahová analýza výroků politiků v radničních novinách vydaných od prosince roku 2010 do října 2014. Na základě jednotlivých kategorií bude ukázáno, jakými způsoby politici chápají veřejný prostor. Podle těchto kategorií lze vidět, jakým aspektům v chápání veřejného prostoru dávají přednost a na jaké naopak tolik nemyslí.

4.1 Veřejný prostor jako nebezpečné místo

První představenou kategorií je chápání veřejného prostoru jako nebezpečného místa. Tedy jako místa, ve kterém se občané podle politiků cítí ohrožováni různými zločinci. Jako místo, ve kterém často dochází k přepadení, loupežím či dokonce k znásilnění. Je to podle nich prostor, ve kterém se, zejména v nočních hodinách, není radno příliš zdržovat.

Nebezpečí je podle politiků působících na Praze 2 mimojiné způsobeno hernami, ve kterých se scházejí různá „individua“, která z heren vyjdou a páchají trestné činy, což dokládá následující sdělení: „Přála bych si, aby i naši občané a podnikatelé měli samosprávou Prahy 2 garantovanou jistotu, že vedle jejich obchůdku či bytu nevznikne herna nabalující na sebe nepřizpůsobivá individua, která se po své nevýhře rozhodnou vykrást první auto, byt či nebytový prostor.“ (Černochová: NP2/2013/6: 3). Dalším podobným příkladem je toto sdělení: „Množství heren na hlavních ulicích na sebe váže pouliční kriminalitu a Karlovo náměstí je po setmění dost nebezpečné místo.“ (Kubišta: NP2/2011/8: 3). Hery, které bychom podle výše uvedených definic mohli zahrnout do veřejného prostoru, jsou tak vnímány jako jakési líhně kriminality, které na sebe vážou „nepřizpůsobivá individua“.

<http://www.praha2.cz/Obecne-zavazna-vyhlaska-o-zakazu-piti-alkoholu-na-verejnych-prostranstvich>
[cit. dne 20.4. 2015]

¹¹ dostupné z:

http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/vyhlasky_a_narizeni/vyhledavani_v_pravnich_predpisech/rok_2007-vyhlaska_cislo_20_ze_dne_14_12_2007.html [cit. dne 4.5. 2015]

Politici se tedy domnívají, že je tento prostor potřeba regulovat tak, aby se v něm občané cítili bezpečně, což dokazuje toto sdělení: „Byla bych velmi spokojená, kdybychom mohli na konci volebního období prohlásit, že Praha 2 je příjemné a bezpečné místo k životu, kde se každý na ulici od mladé dámy až po nejstaršího seniora cítí dobře a které je ke svým občanům přívětivé.“ (Černochová: NP2/2012/4: 1). Zároveň je možné ve sdělení zaznamenat, že si mluvčí přeje, aby byla Praha 2 bezpečným místem, což znamená, že není se současným stavem bezpečnosti spokojen.

Bezpečnost ve veřejném prostoru přímo souvisí s činností městské policie. Jako primární prostředek vytvoření co nejdokonalejšího pocitu bezpečí ve veřejném prostoru označují politici působící na Praze 2 růst počtu právě městských policistů, jak dokládá následující výrok: „Stereotyp městského strážníka nasazujícího botičku špatně zaparkovanému vozidlu v modré zóně je všeobecně znám. Tento stereotyp je však nutné prolomit a překonat. Do pravomocí městských strážníků patří i jiné, méně viditelné a pro Městskou policii zřejmě doposud ne zcela atraktivní úkony. Strážníci by zejména měli být více viditelní v ulicích a parcích naší městské části. Vždyť kdo jiný má pravomoc zastavit cyklistu jedoucího po chodníku a ohrožujícího svým jednáním kolemjdoucí.“ (Čagašová: NP2/2013/2: 3). Jako další příklad je možné uvést toto tvrzení: „Přesto může docházet k posunům: například v prosinci minulého roku Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR přehlasovala prezidentské veto zákona o přestupcích. Nový zákon zavádí zákaz pobytu na území obce nebo části obce trest za přestupky veřejnému pořádku, občanskému soužití nebo majteku. Toto vnímám jako krok vpřed a očekávám, že zákon pomůže s problémy drobné kriminality, drog a prostituce.“ (Pokrup: NP2/2013/2: 3). Tyto dva příklady dokládají, že pořádek ve veřejném prostoru by podle názoru výše uvedených politiků byl nejlépe zajištěn větší viditelností (tedy i počtem) strážníků a zároveň i rozšířením pravomocí strážníků. Domáhají se tak větší kontroly ve veřejném prostoru, chápou tedy tento prostor jako prostor potenciálního nebezpečí pro obyvatele.

Zvýšení počtu kamer v ulicích je dalším způsobem zajištění bezpečnosti občanů ve veřejném prostranství, který navrhuje politici: „Věnujeme soustředěnou pozornost bezpečnostní situaci na Karlově náměstí, která je dlouhodobě problematická. V zájmu zlepšení zde byly instalovány další kamery.“ (Černochová: NP2/2014/9: 1). Podle vyjádření

politika je zřejmé, že je Karlovo náměstí považováno za nebezpečné místo, které je nutno mít neustále pod dohledem kamer.

Všechny příklady uvedené v této podkategorii ukazují, že jedním z druhů, jak politici chápají veřejný prostor, je, že jej chápají jako nebezpečné místo, které je potřeba regulovat či kontrolovat. Proto i například radnice MČ Praha 2 prosadila nulovou toleranci heren na jejím území.

4.2 Veřejný prostor jako znečištěné místo

Další z kategorií chápání politiků veřejného prostoru jako veřejného prostranství je spojeno se znečištěním prostranství. Prostor je podle nich znečištěn a je potřeba se starat o zlepšení tohoto stavu, což dokazuje následující sdělení: „Čisté prostředí k životu by mělo být jedním z hlavních zájmů obce i jejích občanů. Odpovědná obec by měla zajistit svým občanům podmínky k udržování čistoty a pořádku zejména pravidelným čištěním komunikací, instalováním dostatečného množství nádob na odpad, a to jak košů v ulicích a parcích vč. nádob na psí exkrementy, tak nádob na separovaný odpad, a budováním sběrných dvorů. Občanům pak objektivní příčiny nebrání ve veřejném prostoru udržovat čistotu.“ (Vavroušková: NP2/2011/6: 3). Můžeme si zde všimnout, že mluvčí zde používá pojem veřejný prostor jako označení toho, co je v práci nazýváno spíše veřejným prostranstvím. V tomto sdělení jsou však hlavně uvedeny všechny problematiky, kterými se v kategorii 4.2. Veřejný prostor jako znečištěné místo budeme zabývat.

Do této podkategorie tedy spadá také téma psích exkrementů. Na první pohled se toto téma jeví marginálně, avšak je to téma, které si zaslouží větší pozornost v této podkategorii, jelikož sami politici mu věnují dost prostoru v Novinách Prahy 2. Pro vylepšení vztahů mezi majiteli psů a těmi, kteří psy nevládní, se dokonce vytvořilo občanské sdružení Strana psa, které působí mimo jiné i na Praze 2¹². Psí exkrementy jsou však tím, co podle politiků dokáže rozladit každého člověka, pohybujícího se po veřejném prostranství. Na tomto místě je vhodné uvést příklad následujícího tvrzení: „Všichni ten pohled známe – jdeme po parku a často musíme ostražitě sledovat cestu před sebou, abychom si nenašlápli nějaký ten exkrement, zejména od psích miláčků, nebo nezakopli o odhozené zbytky potravy dřívějších návštěvníků. To vše je bohužel možné v dnešních pražských parcích nalézt. Stává

¹² dostupné z <http://www.stranapsa.cz/praha-2> [cit. dne 20.5. 2015]

se tak velmi frekventovanou podívanou, že po parcích volně pobíhající psi nenechávají zmíněné ležící „předměty“ bez povšimnutí. Přestože se úklidové služby snaží čistit parky s důslednou pravidelností, vzhledem k neukázněnosti obyvatel a rozloze parků je to úkol často téměř nadlidský.“ (Krménčik: NP2/2011/5: 3). Veřejný prostor je tedy zde pojímáno jako znečištěný od psích exkrementů a od jiných odpadků, je tedy považováno za prostor, který rozhodně nevybízí k dobrovolnému delšímu pobytu.

Větší míra znečištěného veřejného prostoru se obvykle nachází v blízkosti kontejnerů určených pro třídění odpad. Řešení politici vidí v možnosti umístit kontejnery pod zem, jak dokazuje toto tvrzení: „Praha 2 se dlouhodobě potýká s problematikou nepořádku na stanovištích nádob na tříděný odpad. Proto městská část doporučila využít možnosti vybudování několika stanovišť s podzemními kontejnery. Z hlediska estetického i provozního jsou pro sběr a třídění odpadů v památkové zóně i rezervaci nejlepším řešením. Od běžných kontejnerů se liší tím, že jejich větší část je ukryta pod zemí, jejich objem je 3×3 m³ (papír, plasty, sklo / dělené napůl pro bílé a barevné), přičemž běžný 'nadzemní' kontejner má objem jen 1,1 m³.“ (Vondrášek: NP2/2011/2: 2). Rovněž zde je možné spatřit vnímání veřejného prostoru jako znečištěného místa.

Znečištění veřejného prostoru se také týká úklidu komunikací během zimy, jak je možno ukázat na následujícím příkladu: „Městská část zajišťuje zimní údržbu na zhruba dvanácti hektarech chodníků, které jsou v majetku hl. m. Prahy a nařízením města jsou zařazeny mezi neudržované komunikace. Radnice na těchto chodnících zajišťuje zimní údržbu nad rámec svých povinností a z vlastních i finančních zdrojů. Jen tak mohou být v zimním období prakticky všechny chodníky na území Prahy 2 schůdné. V parcích, které jsou svěřeny do správy městské části, se zimní úklid provádí na 7463 běžných metrech parkových cest.“ (Ien: NP2/2013/1: 2). Zde se řeší poněkud jiný druh znečištění veřejného prostoru, než v předchozích případech, jedná se o znečištění „přirozenějšího“ rázu, nicméně je důležité ho pro úplnost této podkategorie zmínit. V tomto sdělení se také naráží na problematiku financování úklidu veřejného prostranství, když mluvčí naráží na to, že MČ Praha 2 vlastně uklízí ze svých prostředků majetek hlavního města Prahy.

Na předchozích řádkách byl představen druhý typ chápání veřejného prostoru, který se týkal jeho znečištění. Na příkladech z radničních novin bylo ukázáno, že je problematika znečištění Prahy 2 důležitým tématem v komunální politice.

4.3 Veřejný prostor a zeleň

Další kategorií chápání veřejného prostoru jako je spojeno s tématem zeleně. Zelení se na tomto místě nerozumí celé parky, ale spíše uliční stromořadí či jiné podobné druhy zeleně ve veřejném prostranství.

Zeleň je v této kategorii primárně pojímána jako prostředek pro zlepšení veřejného prostoru alespoň po estetické stránce, jak dokazuje toto sdělení, které se týká řešení zklidnění dopravy na magistrále: „Je třeba ponechat průjezdné maximálně dva pruhy, stejně, jako je to před Nuselským mostem, a délku připojovacích i odbočovacích pruhů minimalizovat. Z krajních pruhů je nezbytné vytvořit zeleň a parkovací místa. Je třeba konat okamžitě a nic neodkládat.“ (Vondrášek: NP2/2011/4: 2). V tomto sdělení je zeleň chápána jako estetický doplněk k parkovacím stáním. Dalším příkladem estetické funkce zeleně ve veřejném prostoru je toto sdělení: „Uliční stromořadí jsou ozdobou Prahy 2 a zvláště Vinohrad. Stromy by však neměly bránit přístupu slunce, vzduchu a světla do bytů, nesmí ohrožovat chodce ani parkující vozy. Jejich funkce je především okrasná, a tak se také musí udržovat. Je trochu problém, že ne všechna stromořadí jsou ve správě Prahy 2. Některá spravuje přímo magistrát. Spolupráce zatím funguje dobře a do budoucna je třeba hlavně dosázet chybějící stromy.“ (Lochmann: NP2/2014/4: 3). Zeleň je v obou případech pojímána jako prostředek pro zkrásnění veřejného prostoru.

Zeleň ve veřejném prostoru není politiky vnímána pouze jako estetický prvek, všímají si i jejich dalších výhod, jak dokazuje toto sdělení: „Jsme centrem města, což ovlivňuje naše životní prostředí. Jde hlavně o hluk, prach a nedostatek zeleně. Proto je důležité zklidnit a ozelenit ulice, upravit vnitrobloky a upřednostnit šetrnější dopravu.“ (Hruška: NP2/2012/3: 3). Jedná se o ekologický aspekt zeleně, který s sebou zeleň nese.

Zeleň je tématem komunální politiky i z hlediska financování, jako příklad je možno uvést toto sdělení: „Dokonce bych uvítal, aby se v rozpočtu našlo více prostředků, třeba na úkor bohatě dotované zeleně, ale hlavně lepším hospodařením naší radnice. Vždyť celková

suma necelých 3,5 milionu korun pro všechny oblasti (bezpečnost, sociální a zdravotní oblast, volný čas dětí a mládeže, kultura, životní prostředí) je ve srovnání s jinými městskými částmi skutečně mizivá.“ (Kmoníček: NP2/2012/4: 3). Mluvčí by byl spokojenější, kdyby nebyla zeleň tak „bohatě dotovaná“.

Tato kategorie chápání veřejného prostoru se liší od ostatních, není zde explicitně ukázáno, že někteří politici chápají veřejné prostranství jako pouhou zeleň. Zeleň je však podle politiků důležitým prvkem oživení veřejného prostoru, a proto je v této práci zahrnuta. Jako příklad, který ukazuje, v čem je zeleň ve veřejném prostranství důležitá, je možné uvést toto sdělení: „Žijeme na území zatíženém vysokou prašností a hlučností, a to nejen kvůli magistrále s přetrvávajícím vysokým podílem tranzitní dopravy. Proto vítám jakékoliv ozelenění a zklidnění našeho okolí.“ (Hruška: NP2/2014/3: 3).

4.4 Veřejný prostor a doprava

Veřejný prostor také slouží dopravě, a to dopravě jak veřejné, tak soukromé. Tuto podkategorii bychom mohli uvést tímto sdělením: „Stejně jako v mnohých evropských městech, i u nás patří prostor v ulicích nejen autům, ale také chodcům, cyklistům a veřejné dopravě. Jen ten poměr trochu za vyspělými evropskými městy pokulhává. A to má zlepšit osvětový Evropský týden mobility. Vliv této kampaně rok od roku roste. V roce 2011 se jí zúčastnilo 2268 měst, ve kterých žije přibližně 156 milionů obyvatel. Vrcholem kampaně je Evropský den bez aut, který se tradičně koná v sobotu 22. září.“ (tom: NP2/2012/9: 4). V této kategorii tedy bude znázorněno, jak politici chápají dopravu ve veřejném prostoru, budou zde tedy zmíněny témata jako parkování, veřejná doprava či cyklodoprava.

Zavádění či rozšiřování parkovacích zón je palčivým tématem komunální politiky. Veřejný prostor se tak jeví jako místo pro parkování aut, což je možné vysledovat z následujícího sdělení: „Vedle rozšiřování zón a dílčího vylepšení již existujících, jako je zkvalitnění systému distribuce stíracích karet, zavedení modernějších technologií a zjednodušení plateb v návštěvnických zónách, doporučujeme zaměřit se především na záležitosti, které z celopražského hlediska zóny ovlivňují. Jde o vybudování dostatečného počtu parkovišť P+R a hromadných garáží a také zajištění vymahatelnosti přestupků.“ (Vondrášek: NP2/2014/2: 2). Jedná se hlavně o vybudování nových parkovišť, která tak jsou upřednostněna místo jiných staveb.

Veřejné dopravě se v radničních novinách nedostává velkému prostoru. Řeší se jistá nevraživost mezi MČ Praha 2 a Pražskou integrovanou dopravou, jak je možno dokázat na následujícím tvrzení: „Už jsme si zvykli, že pražská doprava se nepřizpůsobuje cestujícím, ale cestující provozu Pražské integrované dopravy (PID). Není tedy překvapením, když se jako obvykle během prázdnin zhorší přepravní možnosti.“ (red: NP2/2012/7: 5). Dále se v tomto kontextu řeší rozmístění zastávek veřejné dopravy ve veřejném prostoru, což už je v rámci výzkumného cíle této práce o něco zajímavější téma. Je možné si to ukázat na tomto sdělení, které se zabývá polohy tramvajové stanice Karlovo náměstí: „Museli jste použít podchod u stanice metra nebo podniknout dlouhou zacházku na vzdálený přechod. Proto se městská část Praha 2 již léta snaží, aby se zřídila další stanice před ulicí Odborů. Tato zastávka by také lépe obsloužila území v severní části náměstí. Kromě přilehlých ulic jde mj. o Městský soud, Novoměstskou radnici nebo o polikliniku uprostřed střední části náměstí. Kdysi tam zastávka existovala.“ (Vondrášek: NP2/2011/11: 1). Zde si můžeme všimnout, že rozmístění zastávek ve veřejném prostoru podle politiků neodpovídá potřebám cestujícím a odkazuje na snahu politiků tuto skutečnost změnit.

Cyklodoprava nemá podle politiků na Praze 2 tolik výhodné podmínky. Je zde minimum cyklistických stezek, pro cyklistiku nevhodná dlažba a další těžkosti, které popisuje mluvčí v následujícím sdělení: „Naprostě chybí oddělené pruhy v centru – například v Italské, na Vinohradské, na Francouzské, v Lublaňské apod. Vyloženě nebezpečná je pro cyklisty Bělehradská. Při jízdě do kopce jsou z jedné strany zaparkovaná auta, nikdy nevíte, kdy se otevrou dveře, a z druhé strany zvoní nervózní řidič tramvaje. Při cestě z kopce jsou tu zase pověstné kočičí hlavy. V tradiční vinohradské zástavbě, kde jsou široké ulice s jednosměrným provozem a parkováním po obou stranách, se nabízí možnost upravit dopravní značení tak, aby cyklisté mohli jezdit v obou směrech.“ (Jech: NP2/2011/9: 3.) Cyklodopravě je tak podle politiků věnovat větší pozornost a snažit se o vylepšení těchto podmínek.

Politici se tak snaží o zlepšení situace ve veřejné dopravě a cyklodopravě, aby tak ulevili přetížené automobilové dopravě, což je patrné i z následujícího příspěvku: „V úterý 17. dubna jsme v ulicích českých měst mohli potkávat nápadně větší počet cyklistů, než bývá zvykem. Mnozí lidé zareagovali na výzvu iniciativy Auto*Mat, která na tento den vyhlásila kampaň 'Do práce na kole'. V auty přeplněných ulicích se také Prahou 2 po deváté hodině proplétala skupinka cyklistů, mířící z náměstí Míru Anglickou ulicí přes Václavské náměstí

Skořepkou a Perlovou směrem k Mariánskému náměstí. Právě tam se ekologicky šetrným způsobem, tj. na elektrokole, měla na zasedání městské rady dostat pražská radní Aleksandra Udženija ve snaze podpořit celostátní kampaň.“ (len: NP2/2012/5: 7). Politici se tedy snaží podporovat takové styly dopravy, které jsou pro přírodu a obyvatele šetrnější.

4.5 Veřejný prostor a vandalismus

Na vandalismus je politiky nahlíženo velmi negativně. Vandalismus je zde primárně chápán jako ničení majetku městské části ve veřejném prostoru, jak je možno ukázat na následujícím příkladě, ve kterém je obsažena přímá definice vandalismu tak, jak jej chápají politici: „Vandalismus je v obecné rovině chápán jako neúčelné, nekulturní a primitivní ničení majetku soukromého i společného, které nepřináší pachateli žádné materiální obohacení a pro něž zpravidla nemá žádný motiv – většinou tak koná jen pro vlastní potěšení či z potřeby odreagovat se.“ (ště: NP2/2014/9: 2).

Politici mezi vandalismus řadí i psí exkrementy, jak dokazuje následující sdělení: „Vandalismem by však bylo možno nazvat i důsledek nezvládnutí výchovy a dozoru nad chováním psů. Nejznámější újmou na estetické hodnotě každého parku je znečištění psími exkrementy (PSE). Někteří majitelé psů je nechávají na veřejném prostranství neodkližené i přesto, že parky i ulice kolem jsou vybaveny sáčky na PSE a všude je jich dostatek.“ (Miholová: NP2/2011/5: 4). V této práci už byla role psích exkrementů ve veřejném prostranství popsána v podkategorii 4.2 Veřejný prostor jako znečištěné místo.

Co politikům na vandalismu vadí nejvíce je to, že poškozený veřejný majetek musí z nákladů rozpočtu neustále opravovat, jak je možné ukázat na tomto tvrzení: „Například v lednu byly zcela zdemolovány nové koše a bodové osvětlení designové firmy mmcité, a. s., na schodech vedoucích z parku Folimanka do Horské ulice. Tento ‘počin’ stál městskou částí bezmála 50 tisíc korun. Tři koše byly vytrženy z břidlicové zídky a ukradeny, zůstal zde poslední, který byl nakonec raději odvezen do skladu, než aby ho někdo také ukradl.“ (OŽP¹³: NP2/2014/5: 5). V tomto sdělení je také zajímavá poslední věta, když městská část reaguje na vandalismus tím, že raději mobiliář, určený k používání ve veřejném prostoru, ukládá do skladu, kde zjevně nebude mít žádné opodstatněné využití.

¹³ zkratka pro Odbor životního prostředí Prahy 2

Vandalismus politici spojují spíše s daným místem a s nutností jeho opravy a není tedy politiky brán jako společenská aktivita, díky které by se scházeli lidé.

4.6 Veřejný prostor a kulturní akce

Veřejný prostor se přímo nabízí ke konání kulturních akcí, což si také politikové uvědomují. V tomto prostoru se tak díky kulturním akcím mohou občané setkávat, debatovat či seznamovat se. Politici tak mohou využívat veřejný prostor k sebe prezentaci či k prezentaci politických stran. Kulturními akcemi se v této práci označují hudební festivaly, pietní akce pořádané k různým výročím, umělecké výstavy ve veřejném prostoru a jiné podobné kulturní akce.

Politici mají ke kulturním akcím vřelý vztah, jak ukazuje toto sdělení: „Zdá se mi, a je to škoda, že se lidé v Praze příliš neznají. Sousedé se každodenně navzájem míjejí, a přesto o sobě nic nevědí. Chtělo by to častěji uzavřít ulice, ať se můžeme svobodně projít a u stánku s občerstvením postát, popovídat si a seznámit se.“ (Tobrman: NP2/2013/8: 3). Mluvčí si zde všímá možnosti seznamování se na kulturních akcích. O uzavření ulic na jeden den v roce se snaží akce Zažít město jinak. Konkrétně tuto akci však nehodnotí všichni politici kladně, což je možné dokázat v následujícím výroku: „Jde přeci jen spíše o pouliční party, kdy je doprava zdvořile vymístěna, aby místo ní dočasně vyrostly v ulicích stánky, improvizovaná pódia, zahrádky kaváren a restaurací. Jakkoli jsem zastánce ekologizace dopravy a rozvoje veřejného prostoru, který dává přednost zájmům obyvatel před zájmy ‘dopravní průjezdnosti’, nepřeceňuji dopad jednorázového zážitku vinohradských ulic bez aut. Daleko více nadějí vkládám do architektů, techniků a koneckonců i politiků, pro které tvorba veřejného městského prostoru představuje výzvu k výrazné humanizaci našich obcí a měst.“ (Hlaváč: NP2/2011/9: 3). Mluvčí tak nesouhlasí s tím, že se jedná o jednorázovou a příliš radikální akci ve veřejném prostoru, která neodpodívá realitě každodenního života.

Politici vnímají kulturní akce ve veřejném prostoru i jako možnost seznámení se s jinými kulturami, což je možno dokázat na následujícím sdělení: „Na počátku října se udála v Riegrových sadech méně obvyklá akce. Pod záštitou místostarosty Jana Pecha vyrostlo v sadech šapitó. V něm mohli návštěvníci nahlédnout za kulisy kultury romské menšiny.“ (tom: NP2/2011/11: 12). Ze samotného sdělení je však možné vypožorovat, že se podobné akce nekonají příliš často.

Ve veřejném prostoru se konají i pietní akce, které jsou velmi často spojené s nějakým tématem spojeným s druhou světovou válkou. Politici tak mají možnost ukázat, jak si váží obětí. Příkladem může posloužit toto tvrzení: „U Národního památníku heydrichiády v Resslově ulici se v pondělí 18. června 2012 konal pietní akt k uctění památky československých parašutistů, aktérů atentátu na Reinharda Heydricha. Jejich odkazu se přišli mj. poklonit prezident Václav Klaus, premiér Petr Nečas, předsedkyně Poslanecké sněmovny Miroslava Němcová, pražský primátor Bohuslav Svoboda a za městskou část Praha 2 starostka Jana Černochová.“ (len: NP2/2012/7: 1). Politici tedy využívají veřejného prostoru k vyjádření úcty, což je možné opět brát jako formu sebe prezentace na veřejnosti.

Ve veřejném prostoru na Praze 2 je možno čas od času nalézt i umělecká díla. Politici je chápají jako estetické oživení veřejného prostranství (což z něj následně dělá veřejný prostor), u kterého se lidé mohou zastavit od každodenního spěchu, jak je možné doložit následujícím příkladem: „Pražský veřejný prostor pomalu, ale jistě zabydlují všemožné umělecké objekty a instalace. Dosud máme v čerstvé paměti červnovou výstavu Exterier Multiplayer II, kdy studenti pražské VŠUP „zabydleli“ svými objekty Albertov a Folimanku, nebo „Memento mori“ pod Nuselským mostem na památku sebevrahů, a už je tu další překvapení... Kinetická socha, vysílající do světa mýdlové bublinky...“ (len: NP2/2011/9: 12).

Financování kulturních akcí ve veřejném prostoru je pro pořadatele akcí problematické, avšak pro politiky (a nejen pro ně) jsou takovéto akce přínosné. Snaží se je tedy podporovat, jak ukazuje toto tvrzení: „Praha 2 se soustřeďuje zejména na projekty představující určitý přínos ve veřejném prostoru. Na tyto projekty autoři obtížně hledají zdroje. Jakožto zastupitel a člen kulturní komise mám dlouholetou zkušenost při projednávání a schvalování grantů týkajících se kulturní politiky MČ Praha 2. Je nutno říci, že bych si toužebně přál, aby přidělené i finanční prostředky byly vyšší, než je tomu doposud (letos 600 000 Kč). Každý rok projednává kulturní komise přibližně stejný objem žádostí o grant. Rozumím tomu, že je obtížné nacházet zdroje v rozpočtu MČ Praha 2 v této době (ale v které ne?). A je třeba i říci, že navyšování by se mohlo přirozeně projevit i v navýšení počtu žádostí o granty. Na druhou stranu: projekty, které pro své uskutečnění mají určitou nákladovou položku, jsou uznány za hodné finanční podpory a jsou výrazným přínosem kulturnímu životu, se často musí spokojit s nevýraznými částkami, jež jsou jen dílkem požadované sumy.“ (Jubánek: NP2/2012/4: 3). Politici tedy mají snahu podporovat kulturní

akce ve veřejném prostoru, neboť soucítí s pořadateli, že se jedná o finančně náročné práce. Hlavním důvodem, proč politici podporují kulturní akce ve veřejném prostoru, však zůstává možnost sebe prezentace a reklamy politika či politické strany.

Veřejný prostor je tedy chápán i jako místo, ve kterém by měli probíhat kulturní akce. Politici tyto kulturní akce vítají, je to pro ně možnost, jak se ukázat a přesvědčit své potencionální voliče.

4.7 Veřejný prostor a sport

Veřejný prostor se od veřejného prostranství liší tím, že je používán. To, že toto místo lidé používají ke sportování (ať už se jedná o kolektivní hry či o sporty individuální), z něj vytváří veřejný prostor. Na hřištích je také možnost seznámení se sousedy. Z těchto důvodů je sport zařazen do této kategorie chápání veřejného prostoru.

Důležitost sportovišť si uvědomují sami politici, například podporují spolupráci se Sokolem Královské Vinohrady, který sídlí v Riegrových sadech. Tato podpora je zřejmá z následujícího příkladu: „Samospráva MČ si je dobře vědoma současného významu, ale i jedinečného potenciálu areálu pro sportovní využití občanů Prahy 2, a proto došlo v loňském roce k podpisu memoranda mezi zástupci MČ a zástupci Sokola Královské Vinohrady. Jeho cílem je vzájemná spolupráce za účelem rozvoje areálu a rozšíření dalších možností sportovního využití širokou veřejností. Prvním konkrétním krokem, který se uskutečnil, bylo odstranění provizorního parkoviště z bývalého házenkářského hřiště v areálu Sokola. Dalším krokem je zpřístupnění atletické oválu a části venkovních sportovišť, které je plánováno na letošní jaro.“ (Vaněk: NP2/2012/3: 1). Můžeme si také všimnout, že mluvčí si klade za cíl, aby se sportoviště otevřela veřejnosti, což by v případě sportovišť v Riegrových sadech znamenalo velké zešíření možností ke sportování na Praze 2.

Politici se snaží myslet se sportovním vybavením Prahy 2 na co největší počet obyvatel, proto třeba nechali vybudovat hřiště pro seniory, jak dokazuje toto sdělení: „Vedle vyhlídky je nově vybudované ‘hřiště’ pro seniory. Na řadě laviček mohou odpočívat po cvičení na různých strojích, rozmístěných v terénu.“ (tom: NP2/2011/9: 2).

Je také nutno zmínit pravidelné konání závodu Volkswagen Maraton Praha, jehož část se koná i na Praze 2. V radničních novinách je tento závod vnímán kladně, jak je možno

dokázat na následujícím příkladě: „Trénovat mohou takřka všude, i v ulicích měst. Postupem času se ale někteří amatérští běžci chtějí zúčastnit nějakého závodu. Příležitost jim nabízí společnost Prague International Marathon (PIM), která u nás pořádá největší běžecké závody pro vrcholové sportovce i amatéry.“ (red: NP2/2011/4: 6). Zde je možné uvést zajímavé srovnání chápání dvou akcí ve veřejném prostoru. Jednou je Volkswagen Maraton Prague a druhou je Zažít město jinak. Tyto dvě akce jsou podobné v tom, že se kvůli jejich konání musí uzavřít silnice pro automobily a místo automobilů se v nich nacházejí lidské davy. Na Zažít město jinak byla vznesena kritika, jak už bylo uvedeno výše. Volkswagen Maraton Prague je vnímán pozitivně a žádná kritika na konání této akce nebyla v radničních novinách zveřejněna.

Sport ve veřejném prostoru je tedy politiky vnímán jako jedna z možností, jak používat veřejné prostranství. Politici vnímají sport jako důležitý prvek ve vytváření veřejného prostoru.

4.8 Veřejný prostor a park

Veřejný prostor je v této podkategorii chápán s důrazem na park, který je sám o sobě podle výše uvedených definic veřejným prostranstvím, ale tím, že jej lidé používají (scházejí se v něm, debatují zde, atd.), se stává veřejným prostorem. Toto politické chápání veřejného prostoru je možné ukázat na následujícím příkladě: „Dalším důležitým bodem je humanizace veřejných prostor. Jde především o parky, ale nejen o ně.“ (Paluska: NP2/2010/12: 1). Mluví veřejným prostorem primárně myslí parky.

Parky jsou místem, kde se lidé velmi často scházejí a kde debatují, sportují nebo odpočívají. Na Praze 2 je množství parků, jak dokazuje toto tvrzení: „Městská část Praha 2, která má rozlohu pouhé 4 km², podílem zeleně na svém území výrazně převyšuje celopražský průměr. Je faktem, že většinu spravovaných veřejných prostor tvoří parky a zeleň, kterých má městská část ve správě 58 hektarů. Zeleň výrazně přispívá ke kvalitě městského prostředí, obohacuje parter města svou mikroklimatickou i hygienickou funkcí. Málokdo ví, že parky Riegrovy sady, Havlíčkovy sady, Čechovy sady, Bezručovy sady, Karlovo náměstí jsou nemovitými kulturními památkami. Proto městská část věnuje obnově a regeneraci těchto ploch zásadní pozornost.“ (Vondrášek: NP2/2012/6: 4). Zelení se zde už rozumí především celé parky a ne třeba uliční stromořadí, jak tomu bylo

v předcházející kategorii. Z uvedeného příkladu si můžeme všimnout, že mluvčí přikládá parkům i jinou funkci, než pouze funkci veřejného prostoru. Jde o funkci majetkovou, mluvčí tak vnímá park jako majetek městské části.

Park je možno využít i jako místo k odpočinku, což z něj tedy, podobně jako u sportu, dělá veřejný prostor. V nedávné době byly revitalizovány tři parky na Praze 2, které jsou podle dále uvedených vyjádření politiků určeny primárně k odpočinku.

Prvním z nich je Bastion U Božích muk, jak je možno ukázat na následujícím příkladě: „Revitalizace Bastionu je dílčí součástí sanace v minulosti dlouho zanedbávaného území Prahy 2. Úpravami celého prostoru chceme zatraktivnit tuto lokalitu a proměnit ji ve vyhledávanou odpočinkovou zónu.“ (Paluska: NP2/2011:12/ 1). Cílem revitalizace tedy bylo vytvořit místo k odpočinku.

Druhým revitalizovaným parkem je park Ztracenka, který se nachází v bezprostřední blízkosti Bastionu U Božích muk. To, že byla Ztracenka vytvořena kvůli vytvoření místa k odpočinku lze zdůvodnit následujícím výrokem: „Ztracenu dala městská část Praha 2 zrekonstruovat, čímž se tato část Albertovských strání proměnila ze zanedbaného ‘území nikoho’ v jednu z nejkrásnějších odpočinkových zón veřejné zeleně nejen v Praze 2. Vyhledávána je především studenty ze sousedních fakult Karlovy univerzity. Pro veřejnost je po rozsáhlé obnově otevřena od září 2009.“ (Ien: NP2/2012/8: 2).

Třetím revitalizovaným parkem z důvodu vytvoření místa k odpočinku jsou Havlíčkovy sady, jak je možno ukázat na tomto sdělení: „Havlíčkovy sady se všemi stavebními objekty, terasami, opěrnými zdmi a oplocením vyhlášeny nemovitou kulturní památkou. Od roku 1999 je celý areál svěřen do péče městské části Praha 2. Od té doby radnice usiluje o jeho co nejvšestrannější obnovu tak, aby mohl i nadále sloužit k odpočinku a relaxaci veřejnosti.“ (Ien: NP2/2012/8: 2).

Parky jsou zde chápány jako prostory, do kterých by měl mít každý občan svobodný přístup, aby se zde mohl bavit a využívat jej tak, jak by mu vyhovovalo, ovšem s určitou mírou „slušnosti“, jak dokazuje následující příklad, ve kterém mluvčí řeší, zda je vhodné oddělovat prostory v parku na ty, kam psi smí a kam nesmí: „Parky by měly patřit všem slušným lidem! Ti se psy i bez nich by měli umět najít způsob soužití. Slušnost by měla mít

šanci zvítězit nad regulací. A ještě něco. Je hezké, máme-li parky upravené, ale za jakou cenu! Věřím však, že většina občanů dává přednost multifunkčnímu využití parků před jejich přeměnou na nákladné architektonické skvosty určené spíše k pastvě pro oko.“ (Šolc: NP2/2011/5: 3). Tato míra slušnosti je poněkud omezujícím prvkem ve vnímání veřejného prostoru. Zároveň je míra slušnosti subjektivní ukazatel. Pro každého to může znamenat něco jiného. Podobného rázu je i toto tvrzení: „Rozmanitost dvojky je dána i hojností parků. Když se podíváme na mapu Prahy 2, náš obvod je parky doslova lemován. Protože jsou snad skoro pro každého blízko, mohou je všichni obyvatelé využívat podle svého gusta. Obzvláště teď v létě, kdy jsou nejvíce navštěvovanými městskými prostory, poskytujícími alespoň trochu osvěžení ve vyhřátém asfaltovém pekle, jež nás jinak obklopuje. Pokračující revitalizace parků v městské části Praha 2 je skvělou zprávou pro občany a snad se i brzy dočkáme rozumné obnovy parku na Karlově náměstí.“ (Jeníček: NP2/2011/8: 3). V tomto tvrzení je zejména důležitá ta část, ve které mluvčí do radničních novin sděluje, že parky mohou „obyvatelé používat podle svého gusta.“ To je ale velmi problematický výrok, protože každý z parků na Praze 2 má svůj, poměrně přísný návštěvní řád¹⁴, a proto jej každý opravdu nemůže používat tak, jak se mu zachce. Některé z nich jsou omezeny i „otvírací dobou“. Z tohoto hlediska je tedy nutné konstatovat, že obyvatelé opravdu nemohou využívat všechny parky „podle svého gusta“.

Parky jsou politiky vnímány kladně, často na ně odkazují jako na výsledek jejich politické práce. Politici jsou velmi hrdí zejména na rekonstrukci Havlíčkových sadů (známých též jako park „Grébovka“), jak je možné ukázat na následujícím výroku: „Právě uplynulý rok přinesl také zúročení dlouhodobých snah o obnovu památek a revitalizaci parků na území městské části. Za úspěšnou rekonstrukci Grotty v Havlíčkových sadech jsme převzali Cenu za regeneraci Městských památkových zón a Městských památkových rezervací. Dalšího ocenění – Ceny architektů Grand Prix – se dočkala revitalizace území Bastionu u Novoměstských hradeb. Naše městská část patří k nejzelenějším z širšího centra, pokud jde o poměr zástavby a ploch veřejné zeleně, a proto obnova parků vždy patřila k našim prioritám. Dnes už můžeme říci, že jsou téměř všechny větší rekonstrukce za námi. Letošní rok je také posledním v řadě let, věnovaných obnově Havlíčkových sadů (...) Ráda bych připomněla, že rekonstrukce Grébovky je největším projektem obnovy v novodobé historii

¹⁴ Návštěvní řády jednotlivých parků na Praze 2 jsou dostupné z: <http://www.praha2.cz/Navstevni-rady-parku-a-hrist> [cit. dne 10.6. 2015]

městské části a že se podařilo zachránit celý areál i s jeho vzácnými památkami před úplnou devastací.“ (Černochová: NP2/2013/1: 1). Parky jsou zde pojímány jako jakési chlouby Prahy 2, jako reprezentativní místa, kam politici zvou občany k pobytu. Park tak slouží jako reklama pro samotné politiky. Z předchozího sdělení je možné vysledovat, že mluvčí ukazuje své úspěchy.

Park je tedy politiky chápán jako veřejný prostor, který má řadu funkcí, které zde byly na předchozích řádkách představeny. Na uvedených příkladech bylo ukázáno, že park není politiky chápán jako veřejné prostranství, ale je chápán jako veřejný prostor par excellence.

4.9 Veřejný prostor – prostor pro děti

Veřejný prostor může mít podle politiků i edukativní charakter a měl by být chápán jako prostor, který by měl zohledňovat to, že se po něm také pohybují děti. Měl by tak být pro ně upraven, aby se v něm cítily dobře.

Politici tak podporují stavbu dětských hřišť, kde se děti mohou seznamovat a hrát si, jak dokazuje následující příklad: „Namátkově vybraná veřejná dětská hřiště v Praze 2 U Vodárny a U Draka v Riegrových sadech byla shledána jako vyhovující všem bezpečnostním normám, a to jak po stránce bezpečného užívání, tak i způsobu provozování, včetně podmínek údržby a zajištění kontrolních mechanismů. MČ Praha 2 byla dána za vzor všem provozovatelům dětských hřišť. Nutno podotknout, že investice do hřišť patří dlouhodobě mezi priority městské části.“ (Mih/len: NP2/2011/2: 1). Z uvedeného sdělení je možné vysledovat, že dětská hřiště, která jsou stavěna na Praze 2, jsou kvalitní, což znamená, že politici do nich musí investovat velkou finanční sumu, čímž tato hřiště podporují.

Politici se v radničních novinách k tématu dětí ve veřejném prostoru často vyjadřovali ve spojitosti s tématem volného pohybu psů v parcích, jak je možno ukázat na tomto výroku: „Byť mám psy vcelku rád, když běží kolem mě, mám z nich strach. Ten se znásobil poté, co jsem se stal otcem, a tím pádem i pyšným kočárkářem. Při hledání cesty soužití různých zájmových skupin v parcích bych byl proto rád, kdyby se neopomíjeli i mně podobní. Rád bych, aby existovala část parku, která bude 100% nepsí. Část, kde mohu s klidným svědomím nechat batolit i malé dítě, ke kterému nebude nic běhat a které do ničeho nešlápne.“ (Uhl: NP2/2011/5: 3). Mluvčí by byl vděčný, kdyby byl veřejný prostor bezpečný i pro děti,

zohledňuje tedy to, že se po veřejném prostoru pohybují i děti a nabádá ostatní, aby si to také uvědomovali. Podobný je i tento příklad: „Přesto jsem přesvědčena, že naše parky by měly patřit především lidem a lidským mláďatům. V současné situaci mám ale dojem, že je tomu naopak a psi jednoznačně vítězí.“ (Marksová: NP2/2011/5: 5). Mluvčí zoufá nad současným stavem (veřejný prostor je určen pro psy) a přeje si, aby bylo ve veřejném prostoru zohledněno to, že po něm pohybují i děti. Děti jsou i ve veřejném prostoru vychovávány k tomu, jak se mají starat o psy. Za tímto účelem proběhla akce „Vzorný pes“, jak je možno všimnout si z následujícího sdělení: „Celkem 163 školáků ze tří základních škol se od jara do podzimu účastnilo preventivní akce „Vzorný pes“, organizované v parcích Prahy 2 Městskou policií. Děti ze Základní školy Vratislavova monitorovaly situaci ve veřejné zeleni na Vyšehradě, žáci ZŠ Jana Masaryka se pohybovali v Grébovce a děti z Botičské na Folimance.“ (red: NP2/2014/1: 5). Veřejný prostor tak slouží i jako onen edukativní prostor.

V radničních novinách je celá řada pozvánek na akce ve veřejném prostoru, které jsou určené pro děti. Politici tedy zvou děti na akce, aby se mohly navzájem poznat a pohrát si spolu. Typickou takovou akcí je otevírání hřišť, které se koná každé jaro. Je na místě uvést příklad pozvánky: „Program je sestaven s ohledem na děti všech věkových kategorií. Hry a soutěže jsou zaměřeny především pohybově – šplh, skákání, prolézání, běhání apod., ale také tvůrčím směrem – kreslení křídou, stavby z písku, malování na obličej – a edukativně – hádanky, básničky, skládky. Škola in-line bruslení se uskutečnila v květnu na hřišti U Vodárny a nyní se chystá další na Folimance.“ (len: NP2/2011/6: 2). Na tomto příkladě je možné si všimnout, že se při dětské zábavě klade důraz především na sportování.

V této kategorii je politiky veřejný prostor chápán jako místo, ve kterém by děti měly mít přednost (hlavně před psy a jejich majiteli). Dále jako místo, kde by se měly děti na hřištích seznamovat skrze různé hry (zejména sport). Možná by někdo mohl namítnout, že by tato kategorie měla patřit do předchozí kategorie - Veřejný prostor a park, protože uvedené příklady souvisí s parkem. Ano, to je sice pravda, ale zde jde o něco jiného. Zejména edukativní charakter veřejného prostoru není v parku pro jeho dospělé uživatele tak úplně běžný.

4.10 Trhy a veřejný prostor

Trhy jsou ve veřejném prostoru podobnou záležitostí jako výše zmíněné kulturní akce. Dokonce některé výroční trhy jsou doprovázeny kulturními akcemi. Mají také podobné to, že se díky nim schází ve veřejném prostranství lidé, což z něj následně dělá veřejný prostor. Trhy se však od kulturních akcí liší svým komerčním charakterem.

Politici vnímají trhy jako chloubu městské části, zejména pak to, že vánoční trhy se jako první otevírají na Praze 2. Pro důkaz je možný uvést tento příklad: „V naší městské části máme v adventním čase příjemné prvenství – vánoční trhy na náměstí Míru se totiž tradičně otevírají jako vůbec první v Praze.“ (red: NP2/2010/12: 4). V podstatě každý rok ve sledovaném období bylo toto prvenství zdůrazněno.

Trhy dávají danému veřejnému prostranství „život“. Díky nim se na těchto prostranstvích hromadí lidé. Tak jsou také chápány politiky, jak je možné ukázat na následujícím příkladě: „Trhy jednoznačně oživují nejen obchod, ale přímo prostranství, kde se konají. Je zde vždy dosti občerstvovacích možností a příležitostí k setkávání i debatám. Zkrátka, jsem přesvědčen, že podpora těchto trhů městskou částí je správná.“ (Hoffmann: NP2/2011/11: 3). Dalším příkladem toho, že politici vnímají trhy jako oživení prostoru, je toto sdělení: „Farmářské trhy jsou dobrou myšlenkou, pokud plní všechny své cíle. Jedním z nich je oživit vybrané prostory a zlepšit jejich atmosféru.“ (Duchková: NP2/2011/11: 3).

Farmářské trhy jsou vnímány jako místo, které podporuje zdravý životní styl a podporu lokálních zemědělců, jak dokládá následující sdělení: „Ani o prázdninách nepřijdou Pražané o možnost nákupu čerstvé zeleniny a ovoce a dalších produktů, za kterými si zvykli chodit na farmářské trhy.“ (red: NP2/2011/7: 5). Farmářské trhy jsou tedy politiky považovány za zdroj kvalitních surovin.

Jak už bylo zmíněno výše, trhy se od kulturních akcí liší komerčním charakterem. Přímo se na nich prodává zboží za určitý finanční obnos, kdežto kulturní akce pořádané ve veřejném prostoru jsou většinou zdarma. Komerčního charakteru si všímají i politici, jak je možno ukázat na následujícím příkladě: „Farmářské trhy mají však i svoji stinnou stránku. Na módní vlně se snaží vydělat někteří nepoctiví obchodníci, když místo lokálního trhu realizují

obyčejný venkovní prodej běžného supermarketového zboží.“ (Strunecká: NP2/2011/11: 3). Zde je možné vysledovat dokonce neférové taktiky některých obchodníků.

Politici tedy chápou trhy jako jednu z možností, jak oživit veřejné prostranství, ze kterého se následně stává veřejný prostor. Dále jako místo, na kterém se podporuje zdravý životní styl, ale také jako místo, kde hraje velkou roli konkurence mezi samotnými obchodníky.

4.11 Definice veřejného prostoru z hlediska politiků na Praze 2

Na tomto místě budou uvedeny a analyzovány jednotlivé přímé definice veřejného prostoru z radničních novin, jejichž autory jsou samotní politici. Na těchto příkladech lze nejlépe rozpoznat, jak sami politici vnímají veřejný prostor a jaké typické charakteristiky mu připisují. Na jednotlivých případech bude ukázáno, jaké kategorie, které byly představeny na předchozích stranách textu, politici považují za zásadní pro veřejný prostor.

První definice veřejného prostoru zní: „Domovem ale je i veřejný prostor, který náš dům obklopuje. Je to prostor, kde se mohou scházet a společně trávit čas lidé různých věkových a zájmových skupin, různých společenských tříd. Problém vznikne ve chvíli, kdy se všichni nebo někteří z nich potkají ve stejnou chvíli na stejném místě. Kdo má přednost? Čí zájem je důležitější – pejskařů, cyklistů, chovatelů klokanů? (...) Proto je ovšem nutné vytvořit prostředí, kde by lidé měli možnost scházet se pokud možno bez omezení a bezpečnostních rizik.“ (Duchková: NP2/2014/5: 1). Mluvčí zde klade důraz na možnost scházení se ve veřejném prostoru a dále na to, že by měl být veřejný prostor určen pro všechny bez rozdílu na jejich zájmech. Stejný charakter má i následující definice veřejného prostoru: „Daleko více jsme všichni součástí komunity, která nějakým způsobem užívá veřejný prostor, a o ten se všichni dělíme. Nejde tedy spíše než o nevráživost mezi dvěma skupinami obyvatel o spor o veřejný prostor? Vzpomínám si totiž na polemiky podobné těm ‘psím’ – zda park více pro rodiny s dětmi, s velkými loukami, či více pro okrasné stromy, rabata s květinami, jakáže funkce toho kterého parku (estetická, rekreační) vlastně převažuje.“ (Zemanová: NP2/2011/5: 3). Mluvčí zde rovněž vyzdvihuje to, že veřejný prostor by měl být určen pro všechny obyvatele.

Další definicí veřejného prostoru je tento výrok: „U nás na dvojce si v létě můžeme ve veřejném prostoru vychutnat dobré příklady využití a oživení veřejného prostoru. Z vlastní zkušenosti mohu směle doporučit: náplavku s oblíbenými farmářskými trhy a akcemi Bajkazylu (srovnejme využití naší pravobřežní náplavky se smíchovskou náplavkou, kde funguje snad pouze parkoviště). Komunitní Zelenou zahradu Smetanka, která byla otevřena z iniciativy místních občanů jako místo pro pěstování zeleniny a dobrých sousedských vztahů. Anebo třeba Pracovnu v parku v Riegrových sadech, která se nově otevře pro workoholiky, kteří chtějí pracovat v přírodě.“ (Jechová: NP2/2014/8: 1). V tomto případě mluvčí zdůrazňuje roli oživení veřejného prostoru trhy, kulturními akcemi či vytvořením veřejné zahrady, která nabízí možnost pro sousedské sblížení.

ZÁVĚR

Výzkumným cílem v práci bylo zjistit, jak politici chápají veřejný prostor. Zájmem práce bylo vysledovat, jaké složky veřejného prostoru politici upřednostňují a na jaké naopak nedávají takový důraz a skrz to pochopit, jak veřejný prostor vnímají.

V interpretaci kvalitativní obsahové analýzy je možné najít různé podobnosti v jednotlivých kategoriích. Tak například je možné všimnout si podobnosti kategorií Veřejný prostor jako znečištěné místo a Veřejný prostor a vandalismus. Dokonce majitelé psů, kteří neuklízejí exkrementy po svých psech, jsou označeni za vandaly. Jsou tedy politiky chápány stejně vandalové, kteří ničí veřejný majetek. Další podobnosti je možné všimnout si v kategoriích veřejný prostor a park a veřejný prostor – prostor pro děti. Zde je možné vysledovat podobnost v tom, že oba dva tyto prostory jsou politiky vnímány jako prostory pro setkávání či navazování nových známostí.

Z výsledků kvalitativní obsahové analýzy je zřejmé, že je možné rozdělit chápání veřejného prostoru politiky na dvě hlavní kategorie. První kategorií chápání veřejného prostoru je chápání příbuzné architektonicko-urbanistickému stylu chápání veřejného prostoru. Tedy takové chápání, které klade důraz na fyzický aspekt veřejného prostoru a nezabývá se možnostmi interakce obyvatel, kteří se po veřejném prostoru pohybují. Je možné tuto kategorii nazvat Veřejný prostor chápán jako veřejné prostranství a je možné do ní zařadit podkapitoly 4.1 až 4.5. V tomto případě bychom mohli upravit jejich názvy, místo veřejného prostoru použít lépe se hodící veřejné prostranství. Výsledkem by pak byly podkategorie Veřejné prostranství jako nebezpečné místo; Veřejné prostranství jako znečištěné místo; Veřejné prostranství a zeleň; Veřejné prostranství a doprava; Veřejné prostranství a vandalismus. Druhou kategorií je možno nazvat Veřejný prostor a můžeme do ní zahrnout ty podkategorie chápání veřejného prostoru, které korespondují s definicí veřejného prostoru v této práci. Veřejný prostor byl v práci definován jako lidmi užívané veřejné prostranství, které jim umožňuje komunikovat, debatovat, odpočívat, bavit se, sportovat, vyjadřovat svůj politický názor skrze různé demonstrace či happeningy a vykonávat další činnosti podobného rázu. Zároveň je však nutné upozornit na to, že veřejný prostor je místo, kde lidé často vstupují do interakce s neznámými lidmi. V této druhé kategorii chápání veřejného prostoru tak byly zahrnuty podkategorie Veřejný prostor jako

místo konání kulturních akcí; Veřejný prostor a sport; Veřejný prostor a park; Veřejný prostor – prostor pro děti; Trhy a veřejný prostor.

Je také zajímavé všimnout si toho, co nebylo v radničních novinách vůbec probíráno, nebo jen pouze marginálně zmíněno. Jedná se například o bezdomovectví či prostituci. Oba tyto jevy je přitom běžné vidět na ulicích, tedy ve veřejném prostoru, Prahy 2, avšak v radničních novinách nebyly takřka vůbec diskutovány.

Veřejný prostor je tedy politiky chápán různými způsoby. Podle jednotlivých kategorií je možné vysledovat, jaké aspekty veřejného prostoru jsou pro ně důležité a jaké nikoliv. Tak například jedno z politického chápání veřejného prostoru je, že je veřejný prostor chápán spíše jako veřejné prostranství a klade se důraz na aspekt nebezpečí v něm. Jiné chápání veřejného prostoru souvisí s jeho hlubším potenciálem, tedy například s tím, že by se ve veřejném prostoru měly konat kulturní akce, které jsou přínosem jak pro samotné politiky, tak pro jejich návštěvníky. Z tohoto je hlediska je možné sdělit, že byl výzkumný cíl splněn.

Možnost rozšíření práce se nabízí například v rozpracování toho, jak obyvatelé žijící na Praze 2 vnímají veřejný prostor a zároveň toto vnímání porovnat s tím, jak jej chápají politici. V tomto případě by už nebylo možné použít jako zdroj empirických dat radniční noviny, ale bylo by potřeba dotazovat obyvatele. Další možností rozšíření práce je zvolit si indikátor, u kterého by byl předpoklad, že se díky němu změnilo politické chápání veřejného prostoru. Tímto indikátorem by například mohlo být působení kavárníka Ondřeje Kobzy, který se zapříčinil o oživení veřejného prostoru na Praze 2.

BIBLIOGRAFIE

ODBORNÁ LITERATURA:

Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4th ed.). New York: Oxford University Press.

Disman, M. (2002). *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.

Lofland, L. (1998). *The Public Realm: Exploring the City's Quintessential Social Territory*. Chicago: Aldine Transaction.

Mayring, P. (2000). Qualitative Content Analysis. *Forum Qualitative Sozialforschung*. vol. 1, no. 2., čl. 20. [online] Dostupné z: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1089> [cit. 1.3. 2015].

Petrusek, M. a kol. (2011). *Dějiny sociologie*. Praha: Grada.

Pospěch, P. (2013). Městský veřejný prostor: interpretativní prostor. *Sociologický časopis*. vol. 49, no. 1, s. 75-100. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/ce976392e370e5d77675e70e33b25aaf2229f972_13-1-14Pospech14.indd.pdf [cit. 25.1. 2015].

Pospěch, P. (2012). *Nákupní centra a veřejný prostor: studie o regulaci městského prostoru*. Disertační práce: Masarykova univerzita. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/52755/fss_d/

Siebel, W., Wehrheim J. (2003). Security and the Urban Public Sphere. *Deutsche Zeitschrift für Komunalwissenschaften*. vol. 42, no.1, s. 19-46.

Soušková, A. (2007). *Vývoj západní sociologie města od Georga Simmela k Louisi Wirthovi*. Diplomová práce: Univerzita Karlova. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/28658/>

Šilhánková, V. (2008). „Veřejné prostory našich měst.“ *Veřejná správa* 14 (6): 5-8.

POUŽITÉ PRAMENY:

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2009, roč. 11., č. 12. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2010, roč. 12., č. 12. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2011, roč. 13., č. 2. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2011, roč. 13., č. 4. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2011, roč. 13., č. 5. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2011, roč. 13., č. 6. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2011, roč. 13., č. 7. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2011, roč. 13., č. 8. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2011, roč. 13., č. 9. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2011, roč. 13., č. 11. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2012, roč. 14., č. 3. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2012, roč. 14., č. 4. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2012, roč. 14., č. 5. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2012, roč. 14., č. 6. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2012, roč. 14., č. 7. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2012, roč. 14., č. 8. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2012, roč. 14., č. 9. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2013, roč. 15., č. 1. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2013, roč. 15., č. 2. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2013, roč. 15., č. 6. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2013, roč. 15., č. 8. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2014, roč. 16., č. 1. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2014, roč. 16., č. 2. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2014, roč. 16., č. 3. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2014, roč. 16., č. 4. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2014, roč. 16., č. 5. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2014, roč. 16., č. 8. Praha: Úřad MČ Praha 2.

Noviny Prahy 2. Městská část Praha 2. 2014, roč. 16., č. 9. Praha: Úřad MČ Praha 2.

CITOVANÁ LEGISLATIVA:

Zákon č.128/200 Sb.

Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy

Obecně závazná vyhláška č. 20/2007 Sb. hl. m. Prahy

Obecně závazná vyhláška č. 12/2008 Sb. hl. m. Prahy

Obecně závazné vyhlášky č. 7/2010 Sb. hl. m. Prahy

DALŠÍ ZDROJE:

ČSÚ Český statistický úřad: Hustota zalidnění v roce 2010 podle městských částí a změna hustoty zalidnění v období 2001-2010.[online] ©2010:

https://www.czso.cz/csu/czso/104007-11-n_2011-hustota_zalidneni_v_roce_2010_podle_mestskych_casti_a_zmena_hustoty_zalidneni_v_obdobu_2001_2010 [cit. dne 8.5. 2015]

ČSÚ Český statistický úřad: Volby do zastupitelstev obcí 15.10. - 16.10. 2010. [online] ©2014: <http://www.volby.cz/pls/kv2010/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=5&xnumnuts=1100&xobec=500089&xobecnaz=praha+2&xstat=0&xvyber=0> [cit. dne 6.5. 2015]

Internetové stránky Strany psa [online]: <http://www.stranapsa.cz/praha-2> [cit. dne 20.5. 2015]

Kancelář veřejného prostoru. (2014). *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. Praha: Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy.

Klement, T. Ondřej Kobza – kavárník a kulturní aktivista. Pardubice – Český rozhlas. 4.1. 2014 [online]: <http://www.rozhlas.cz/pardubice/audio/zprava/ondrej-kobza-kavarnik-a-kulturni-aktivista--1298860> [cit. dne 8.5. 2015]

Návštěvní řády parků nacházejících se v MČ Praha 2 [online]: <http://www.praha2.cz/Navstevni-rady-parku-a-hrist> [cit. dne 10.6. 2015]

Statut Novin Prahy 2 [online]: <http://www.praha2.cz/Statut-Novin-Prahy-3.html>

VOLEBNÍ PROGRAMY KE KOMUNÁLNÍM VOLBÁM NA PRAZE 2 V ROCE 2014:

Volební program ČSSD [online]: <http://praha2.cssd.cz/program>

Volební program ODS [online]: <http://www.odspraha2.cz/volby/komunalni-volby-2014/volebni-program.html>

Volební program TOP 09 [online]: <http://www.top09.cz/regiony/praha/regionalni-organizace/praha-2/volebni-program-top-09-pro-prahu-2-16486.html>

Volební program Strany zelených [online]: <http://praha2.zeleni.cz/program/>

[všechny volební programy cit. dne 10.5. 2015]